

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XII.

Celovec, petek, 11. oktober 1957

Štev. 41 (806)

Ob robu celovških volitev

Ob rezultatih celovških občinskih volitev ne bi bilo nezanimivo podrobneje pogledati in razčleniti vzroke, zakaj socialnom ni uspelo obdržati in okrepiti svojih dosedanjih pozicij, zakaj se je ljudska stranka mogla zasidirati tudi v nekaterih delavskih predelih mesta, zakaj je FPÖ zgubila velik del svojih volivcev in zakaj se je število komunističnih glasov skrčilo od zadnjih občinskih volitev skoro za polovico. Vendar se zaradi več ali manj lokalnega pomena teh volitev na tem mestu ne bomo spuščali v takšne analize. Dotaknili pa bi se tiste plati teh volitev, ki jo smatramo za splošno pomembno tudi za širšo javnost v deželi in državi.

Skrajna desnica se je v volilni borbi močno posluževala nacionalističnega hujškanja. S kričečimi plakati o nevarnosti slovenizacije Celovca, s potvarjanjem stvarnih predlogov koroških Slovencev glede realizacije člena 7 Državne pogodbe, z gonjo proti slovenski gimnaziji sploh in proti njeni namestitvi v zvezni realki še posebej, z varanjem javnosti o njenem notranjem ustroju in z drugimi šovinističnimi izpadi proti našemu ljudstvu so si ti krogi tudi tokrat skušali kovati politični dobiček za svoje namene. Vendar, kakor že dosedaj večkrat posebno po vseh naših krajih, se tudi v pretežni večini nemško prebivalstvo Celovca ni pustilo begati in zavajati v nacionalistično nestrpnost. Peščica nepopoljšljivih šovinistov je očitno prezrla, da se časi in ljudje spreminjajo in da je večina demokratsko usmerjenega prebivalstva že do kraja sita nacionalističnega ščuvanja, ker ne vidi možnosti za bodoči razvoj in napredek v narodnostni mirnji in zdrabi med narodi, marveč v mrmrnem sožitju in strpnosti med sosednimi ljudstvi. Zato se je FPÖ-jevsko hujškanje tudi v Celovcu odrazilo v begu volivcev od te nesodobne in z zastarelo miselnostjo prežete nacionalistične klike.

Toliko bolj nerazumljivo pa je, da se glede življenjsko važnih vprašanj našega ljudstva pri merodajnih oblasteh v dejanjih še vedno ne uveljavlja predvsem misel širokogrudnosti in tolerance, marveč se vedno spet popušča tendencam nacionalističnih ostankov preteklega doba. Tipičen primer za to sta od deželne in zvezne vlade odobrena ministrska osnutka zakona o šolstvu in sodnem jeziku na Koroškem. V obeh osnutkih se očitno odražajo koncepcije Südmarke in podobnih protislovenskih organizacij, katerih dejavnost bi morala biti na temelju Državne pogodbe zabranjena, dočim so predloge neposredno prizadete manjšine kratkoročno potisnili ob stran z nemogočo, a značilno namero, da bi člen 7, ki štiti manjšinske pravice, reševali brez sodelovanja manjšine in proti njej.

Na Dunaju je pred nedavnim padla beseda, da Avstrija v odnosu do manjšin nadaljuje lojalno manjšinsko politiko prve republike. Tudi predstavnik Koroške se je za 10. oktober skliceval na tolerantno zadržanje države in dežele do manjšin v preteklosti. Vendar niti Dunaj niti Koroška ne moreta zanikati dejstva, da je bil člen 7 kot eden izmed temeljev Državne pogodbe na pragu samostojnosti druge republike potreben tudi prav zaradi tega, ker prva republika narodnostnim manjšinam ni nudila možnosti enakopravnega življenja in razvoja. Nadaljevanje takšne manjšinske politike, ki so jo, kakor znano, takrat narekemale in usmerjale v Maier Kaibitschevem Heimatbundu povezane šovinistične organizacije in jo skušajo danes spet usmerjati njihove naslednice v Heimatdienstu, pa ne bi bilo samo v kričečem nasprotju z besedilom in duhom določb člena 7 Državne pogodbe, marveč sploh z osnovnimi zahtevami prave demokracije in sodob-

Sovjetska zveza prehitela Ameriko

Zahodne države z Ameriko na čelu še niso popolnoma prebavile razburljive vesti o uspelem preizkušanju sovjetske medcelinske rakete in že spet je Sovjetska zveza poskrbela za senzacijo, ki ji ni primere: Blizu Moskve so spustili v zrak prvi umetni satelit, ki v višini 900 kilometrov kroži okoli naše Zemlje. (Tehnične podatke o tej »umetni luni« prinašamo na zadnji strani — opom. ured.)

Vest o prvem satelitu je gotovo doslej največje presenečenje v okviru mednarodnega geofizikalnega leta, hkrati pa pomeni tudi veliko zmago sovjetskih znanstvenikov, ki so daleč pred njihovimi ameriškimi kolegi uspeli prodreti v vesolje. Zato je razumljivo, da je ta vest po vsem svetu izzvala veliko senzacijo in se zadnje dni vsa svetovna javnost ukvarjala le s tem problemom ter mu ves svetovni tisk posveča največ prostora.

Posebno na Zahodu je novi satelit sprožil cel val najrazličnejših ugibanj in domnev, hkrati pa tudi vrsto medsebojnih obdolžitev, zakaj zahodni in zlasti ameriški znanstveniki še niso dosegli uspeha, s kakršnim se zdaj lahko ponašajo njihovi sovjetski tovariši. V treznih in znanstvenih krogih prevladuje mnenje, da je treba sovjetskim znanstvenikom priznati, da so dosegli izredno velik uspeh. Tudi del tiska je tega mnenja in piše n. pr. »New York Times« o sovjetskem satelitu, da »pride 4. oktober 1957 neizbrisno v zgodovino človeštva kot dan, ko je bil dosežen eden največjih človeških uspehov, to je praznik, ki je lahko nanj ponosno vse človeštvo« zaradi česar »mora sovjetskim

znanstvenikom in tehnikom čestitati vse človeštvo, kakor so se jim ameriški znanstveniki globoko poklonili in jim čestitali«.

Hkrati pa se v tej zvezi slišijo tudi popolnoma drugačni glasovi, posebno s strani tistih, ki so v Rusih in sploh v Slovanah vedno videli le ljudi druge vrste. Tem pač ne gre v račun, da bi sovjetski znanstveniki, pripadniki slovanskega naroda, v svojih izumih prehiteli celo ameriške in sploh zahodne znanstvenike. Zato njihova otročja samotolažba, češ da je bil sovjetski uspeh mogoč le s pomočjo nemških strokovnjakov ter z vohunjenjem v Ameriki. Istega izvora pa je tudi jadikovanje nad »ironijo zgodovine«, da uspeh na tem področju ni bil namenjen pohorniku krščanskozapadne kulture (Ameriki), marveč skupini dežel antikrista, kakor v tej zvezi piše neki H. J. v Kleine Zeitung, ki je celo tako širokogrudna, da Sovjetski zvezi priznava, da je postala s tem podvigom prvič po letu 1917 »salonfähig«.

Vsi taki in podobni izbruhi pa ne morejo zasenčiti velikega pomena, ki ga ima sovjetski umetni satelit za znanost, v čemer soglašajo po vsem svetu vsi tisti, ki jim pogleda ne zastirajo ozki politični ali nacionalni interesi. V tem smislu se je izrazil tudi predsednik ZDA Eisenhower, ki je poudaril, da je »izstrelitev sovjetskega satelita nedvomno velikega znanstvenega pomena« in je Sovjetska zveza »dosegla nov uspeh na znanstvenem področju, toda to pot gre za miro-

ljubni uspeh«, kakor piše pariški list »Franc Tireur«.

Nedvomno pa je izstrelitev prvega umetnega satelita sprožila vrsto novih problemov tudi na področju oboroževanja in vojskovanja. Tozadevno bojazen je v prvi vrsti opaziti v deželah Atlantskega pakta, kjer se bojijo, da bi »senzacionalna iznajdba utegnula zrevolucionirati vojaško znanost«. Tudi v teh krogih priznavajo, da gre za »največjo znanstveno ustvaritev stoletja«, hkrati pa že poudarjajo, da se »postavlja potreba mednarodne zakonodaje, ki naj prepove morebitno obvladovanje Zemlje iz zraka«. Da mislijo to resno, dokazuje tozadevni ameriški predlog, ki so ga izdelali za včerajšnjo razorožitveno debato v političnem odboru Glavne skupščine OZN in ki predvideva, naj se v okviru razorožitvenega načrta vrši nadzorstvo tudi nad izstreljevanjem umetnih satelitov.

Ta nenavadna naglica Amerike v razorožitvenem vprašanju pa je bolj kot vse drugo karakteristična za dejstvo, da je tekmo na področju umetnih satelitov Sovjetska zveza z veliko prednostjo odločila v svojo korist. »Prvikrat so Rusi prišli prvi pri napredku, ki bo zrevolucioniral tehniko — pravi londonska Times in nadaljuje — potrebno je obdučovanje in tudi hvaležnost spriči takega temeljnega kamna v znanstvenem napredku«. In ugotovitev lista »Paris Presse« gotovo ni le mnenje tega lista, ko pravi: Sovjetska znanost, ki so jo dolgo časa podcenjevali, se je sedaj revanširala...

Norveške volitve spet uspeh socialdemokratov

Na parlamentarnih volitvah, ki so bile minuli ponedeljek na Norveškem, so volivci ponovno potrdili politiko socialdemokratov, ki so na vladi že od leta 1936, po vojni pa imajo v parlamentu tudi absolutno večino. Od 150 poslanskih sedežev v parlamentu so dobili: socialdemokrati 78 (doslej 77), kmečka stranka 15 (14), konservativci 29 (27), liberalci 15 (15), krščanska ljudska stranka 12 (14), komunisti pa 1 (3). Medtem ko so imele doslej meščanske stranke skupno več glasov kakor socialdemokrati, se je tokrat prvič zgodilo, da je za socialdemokrate glasovalo več volivcev kakor za vse štiri meščanske stranke skupaj.

Celovec in Beljak sta volila

Celovec in Beljak sta imela v nedeljo občinske volitve. Udeležba je bila zlasti v Celovcu precej manjša kakor pri zadnjih volitvah, blizu 12 odstotkov volivcev je tokrat ostalo doma.

V Celovcu je SPÖ dobila s 17.603 glasovi 17 mandatov, ÖVP s 13.434 glasovi 13 mandatov, FPÖ s 5366 glasovi 5 mandatov ter KPO z 987 glasovi en mandat.

V primerjavi z občinskimi volitvami pred štirimi leti je SPÖ sicer pridobila 718 glasov, vendar je izgubila en mandat. ÖVP je pridobila 3272 glasov in 3 mandate, FPÖ je zgubila 1412 glasov in dva mandata, KPO pa je zgubila 799 glasov, vendar je obdržala svoj dosednji mandat.

Beljaški občinski odbor pa ima naslednji sestav mandatarjev: SPÖ 18 (prej 17), ÖVP 9 (9), FPÖ 4 (4), KPO 1 (2).

Dočim je v Beljaku že z izidom volitev vprašanje župana spet rešeno v korist socialistov, ki so dosegli 54,7 % vseh glasov, je ostalo v Celovcu, kjer se je politično sorazmerje premaknilo za en mandat v korist desnice, vprašanje bodočega župana, ki so ga imeli doslej socialisti, še odprto in ga bodo morali reševati z medstrankarskimi pogajanjmi in dogovori.

Francija spet boleha na stari bolezni

Zadnjega dne v septembru je bila spet zapečaten usoda francoske vlade pod vodstvom Bourges-Maunourya, ko ji je skupščina v zvezi z zakonom o Alžiru izglasovala nezaupnico. S tem je ostala Francija, kakor že tolikokrat po zadnji vojni, brez vlade in začela se je vladna kriza, o kateri so bili v političnih krogih že v začetku mnenja, da utegne biti največja politična kriza četrte republike.

Skoraj teden dni je potreboval predsednik republike Coty, da je preudaril stališča posameznih strank ter poveril nalogo za sestavo nove vlade bivšemu ministrskemu predsedniku Molletu. Le-ta pa je bil že od vsega začetka skrajno skeptičen in je smatral poveritev le kot »informativno misijo«, ki se ji je po enem dnevu tudi že odrek, ker ni uspel dobiti večine za svoje gospodarske programe.

Po Molletovi odklonitvi je dobil mandat Rene Plevin, ki pa je tudi že v na-

prej stavil pogoj, da morajo biti v novi vladi zastopane vse politične skupine razen komunistov in poujadistov. Poleg tega namerava Plevin predlagati strankam enoletno »premirje«, v katerem bi potem skušal uresničiti svoj program.

Ozadje sedanje vladne krize je mnogostransko in so politična trenja le ena plat vprašanja. Prav tako važnega pomena so namreč gospodarski problemi, kajti Francija se je znašla v tako slabem gospodarskem položaju, da bo rešitev mogoča le potem najstrožjih ukrepov in omejitev. Kako je položaj resen, kaže neprekinjena veriga stavk in mezdnih gibanj, ki vladno krizo le še bolj zaostrujejo. Prav tako pa se nadaljujejo in večajo tudi težave, ki jih povzroča kolonialna politika v Severni Afriki.

Pred vsemi temi in mnogimi drugimi resnimi problemi se bo prej ali slej znašel tudi odgovorni organ, ki se bo imenoval 25. povojna francoska vlada.

Pomemben razgovor med Dullesom in Gromikom

Svetovna javnost je z zanimanjem in zadovoljstvom sprejela vest, da sta se minulo soboto v Washingtonu sestala ameriški zunanji minister Dulles in zunanji minister sovjetske zveze Gromiko in da sta v štiriurnem razgovoru obravnavala vrsto vprašanj, ki se tičejo obeh velesil. Sestanku, za katerega je dal pobudo ameriški zunanji minister in se je vršil v njegovem privatnem stanovanju, je s sovjetske strani prisostvoval tudi sovjetski veleposlanik v ZDA Zarubin, z ameriške

nimi pogoji za miroljubno in enakopravno sožitje med narodi. Kakor v mnogih drugih pogledih bo morala tudi v tem oziru kreniti druga republika na novo in boljše pot, če hoče postati tudi za narodnostne manjšine pravična domovina.

strani pa sta se ga udeležila državni tajnik za evropske zadeve in vodja urada za vzhodnoevropska vprašanja.

Skupno uradno poročilo, ki so ga objavili po končanem sestanku poudarja, da je bil razgovor koristen za razjasnitev gladišč obeh vlad o raznih velikih mednarodnih problemih. V glavnem so se razgovori nanašali na vprašanja Bližnjega vzhoda, na razorožitev, na položaj v Evropi ter na odnose med ZDA in Sovjetsko zvezo.

Na sedežu OZN, kjer je na zasedanju Generalne skupščine vprašanje razorožitve v ospredju pozornosti, se nadejajo, da se bodo razgovori ameriškega in sovjetskega zunanjega ministra koristno odražali tudi v razpravi političnega odbora Generalne skupščine o tem perečem vprašanju.

Jugoslovanska javnost podpira naše zahteve

Nedavnemu sestanku predstavnikov osrednjih organizacij koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov v Brucku, kjer so se posvetovali o vprašanju izvedbene zakonodaje k členu 7 Državne pogodbe ter skupni spomenici, ki so jo ob tej priložnosti naslovili na zvezno vladu na Dunaju, je posvetil jugoslovanski tisk mnogo pozornosti. Številni časopisi so pisali o tem sestanku ter izčrpno poročali o vsebini spomenice, nekateri pa so jo objavili tudi v celoti. Razen tega je jugoslovansko časopisje posredovalo svojim bralcem tudi izvlečke iz uvodnih člankov, ki so jih minul teden sporedno s spomenico objavila glasila koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov.

Skupna spomenica je bila predmet zanimanja tudi na tedenski tiskovni konferenci v zunanjem ministrstvu v Beogradu. Na vprašanje sodelavca »Borbe« in »Ljudske pravice«, kako sodi o spomenici hrvatske in slovenske narodnostne manjšine v Avstriji, je predstavnik jugoslovanskega zunanjega ministrstva odgovoril, da je jugoslovanska javnost, kar je razumljivo, na strani teh zahtev in da jih s simpatijami podpira.

V vrsti glasov, ki so doslej v jugoslovanskem tisku ocenili osnutek šolskega zakona zvezne vlade na Dunaju kot poskus zmanjševanja dosedanjih pravic koroških Slovencev na področju osnovnega šolstva, prihaja do podobne ocene tudi ugledna beograjska revija »Mednarodna politika«. List poudarja, da je jugoslovanska javnost zaskrbljena zlasti tudi zaradi tega, ker je dunajska vlada kljub drugačnim zagotovilom sprejela ta osnutek brez soglasja s prizadeto manjšino. Sedanje odstopanje od sistema dvojezičnega šolstva, ki so ga predstavniki deželne in zvezne vlade ob njegovi uvedbi po vojni označevali in prikazovali kot akt popra-

ve krivic, prizadetih manjšini v preteklosti, ocenjuje list kot popuščanje šovinističnim skupinam, katerih protimanjšinsko dejavnost avstrijska vlada tolerira, čeprav je z državno pogodbo prepovedana. Imamo vtis, piše časopis, da je novi zakon o šolstvu zasnovan v duhu nacionalističnih tendenc in da ne predstavlja dobronamernega poskusa avstrijske vlade, da bi vprašanje zaščite manjšinskih pravic rešila v skladu s besedilom in duhom Državne pogodbe. »Mednarodna po-

litika« tudi podčrtava, da s stališča spoštovanja pogodbe, s katero je Avstrija dobila neodvisnost, vprašanje zavarovanja manjšinskih pravic ne more biti stvar diskusije ali glasovanja, marveč je to dolžnost in obveznost avstrijske vlade. Politika diskriminacije in omejevanja manjšinskih pravic bi lahko samo škodovala dobrim jugoslovansko-avstrijskim odnosom, ki niso le obojestransko koristni, marveč so tudi činitelj miru in sodelovanja v tem delu sveta.

Zilje in Drave ne bodo odvajali v Italijo

Mešana jugoslovansko-avstrijska državna komisija, ki je te dni zasedala v Portorožu, je razpravljala zlasti o načrtih za odvajanje vode iz območja Zilje in Drave v Italijo, nadalje o vprašanju izgradnje vodnogospodarskih objektov v dravskem vodnem območju ter o ukrepih, ki bi jih bilo treba izvesti za ohranitev čistosti dravskih voda.

Glede odvajanja Zilje v Italijo je avstrijska delegacija izjavila, da z avstrijske strani ni takega načrta in da Avstrija tu-

di ni dala privolitve za izvedbo takega načrta. V primeru, da bi se pojavil, pa bo Avstrija ravnala v smislu avstrijsko-jugoslovanskega sporazuma iz leta 1954 ki predvideva medsebojno posvetovanje in sporazumevanje. Na opozorilo jugoslovanske delegacije, da obstojajo v Italiji celo načrti za odvajanje Zilje in dela zgornje Drave v Italijo, s čimer bi bile dravske elektrarne močno prizadete, je avstrijska delegacija izjavila, da izvedba takih načrtov sploh ne pride v poštev.

Z „ljudskimi“ delnicami so se okoristili bogati sloji

Vicekancler dr. Pittermann je te dni navedel nekaj zanimivih podatkov, iz katerih je razvidno, da takojimovanih »ljudskih« delnic poddržavljenih bank niso kupili večinoma mali, manj premožni ljudje, kot to skuša prikazovati OVP-jevska propaganda, marveč da so se z njimi okoristili predvsem krogi, ki si od svojega večjega kapitala brez težko lahko oddvojijo za stalno donosno naložbo zneske nad 10.000 šilingov.

Samo 7,5 odstotka odkupljenih delnic je odpadlo na delnice do 1000 šilingov ter 12,5 % na delnice do 4500 šil. vrednosti.

Ti mali zneski so porazdeljeni na skupno 55.000 ljudi, dočim se pretežni del, namreč 62 % vseh »ljudskih« delnic v znesku 252 milijonov šilingov nahaja v rokah razmeroma malega kroga 11.000 ljudi. Namesto široke porazdelitve med množice ljudstva se je prodajo teh delnic okoristil le majhen krog premožnih ljudi. Kar je bilo prej skupna last vsega ljudstva, je bilo z znatnim dobičkom podarjeno enemu odstotku prebivalstva, je dejal vicekancler ter posebno kritiziral dejstvo, da se ljudska stranka ni sramovala izsiliti to obdaritev majhne plasti premožnih ljudi z grožnjo odpovedi sodelovanja v vladi.

Jugoslovanska vina se uveljavljajo na inozemskih tržiščih

Jugoslovanski izvoz vina stalno narašča. Dočim ga je leta 1954 in 1955 izvozila skupno 15,5 milijona litrov, je leta 1956 znašal izvoz 17,4 milijona in v prvi polovici tega leta celo 27,4 milijona litrov vina.

Največ vina izvozijo jugoslovanska podjetja »Slovenija vino« iz Ljubljane, »Vinoprodukt« iz Zagreba in »NAVIP« iz Beograda. Največji kupec jugoslovanskega vina je Zahodna Nemčija, ki je v prvi polovici letošnjega leta uvozila iz Jugoslavije nad 8 milijonov litrov vina, dočim je Vzhodna Nemčija uvozila 1,2 milijona litrov vina.

Jugoslovanska vina izvažajo v 31 dežel vseh petih kontinentov. V preteklem letu je bila Srbija pri celokupnem jugoslovanskem izvozu vina udeležena s 24 %

tako po vrednosti kakor tudi po količini. Slovenija je bila udeležena z 31 %, po vrednosti pa s 36 odstotki, Hrvatska je bila po količini udeležena s 44 odstotki, po vrednosti pa s 39 odstotki.

V zvezi s povečanim izvozom industrijskega vina izjavljajo različni strokovnjaki, da se z izvozom grozdja ali grozdnega soka dosežejo dva do trikrat boljše cene kot z izvozom industrijskega vina.

Kvalitetna jugoslovanska vina uživajo na nekaterih inozemskih tržiščih stalen ugled, tako da so nekateri inozemski kupci postali odvisni od potrošnikov vina, ki zahtevajo jugoslovanska vina.

Z namenom, da bodo jugoslovanska vinska podjetja na tujih tržiščih nastopala organizirano, bodo v Sloveniji ustanovili poseben svetovni organ vinogradnikov in vinske izvozne trgovine (Jugopres).

Porast industrijske proizvodnje v vzhodni Evropi

Industrijska proizvodnja v državah tako imenovanega vzhodnoevropskega bloka je zabeležila v primerjavi s predvojnimi stanjem precejšen napredek. To velja zlasti za tiste panoge, ki so temelj vse ostale industrijske proizvodnje. Podatki, ki jih tukaj posredujemo, se nanašajo na proizvodnjo leta 1956 in sicer za vzhodnoevropske dežele brez Sovjetske zveze.

V vseh teh državah se je močno dvignila proizvodnja jekla in surovega železa, ki sta temelj težke industrije. Na tem področju vodi Poljska z letno proizvodnjo 5,014 milijona ton jekla in 3,506 milijona ton surovega železa (pred vojno je znašala njena proizvodnja 1,468 milijona ton jekla in 0,7 milijona ton surovega železa). Na drugem mestu je Češkoslovaška s proizvodnjo 4,882 milijona ton jekla ter 3,282 milijona ton surovega železa (leta 1937 samo 2,3 oziroma 1,675 milijona ton). Na tretjem mestu pa je Vzhodna Nemčija z 2,74 milijona t oz. 1,574 milijona t (1,2 milijona t oz. 202 tisoč t).

Nasprotno pa je na prvem mestu v pro-

izvodnji premoga Vzhodna Nemčija, ki je proizvedla lani 208,6 milijona t (pred vojno 104,6 milijona t). Sledi ji Poljska s 101,3 milijona t (36,2 milijona t), na tretjem mestu pa je Češkoslovaška z 69,6 milijona t (34,7 milijona t).

Tudi v proizvodnji električne energije je na prvem mestu Vzhodna Nemčija z 31,2 milijarde kWh (pred vojno 14 milijard kWh). Precej za njo je Poljska z 19,5 milijarde kWh (3,6 milijarde kWh), Češkoslovaška pa je proizvedla lani 16,6 milijarde kWh (pred vojno 4,1 milijarde kWh). Prav tako pa se je močno dvignila proizvodnja električne energije tudi v ostalih vzhodnoevropskih deželah.

Nekoliko manjši porastek so zaznavali v proizvodnji cementa, kjer je imela največje uspehe Poljska s proizvodnjo 4,035 milijona t (leta 1937 1,3 milijona t). Na drugem mestu je bila Vzhodna Nemčija s 3,439 milijona t (1,686 milijona t), na tretjem pa Češkoslovaška, ki je proizvedla 3,148 milijona t cementa (leta 1937 1,273 milijona t).

PO ŠIRNEM SVETU

Buenos Aires. — Argentinska vlada je proglasila obsedno stanje v Buenos Airesu in oklici zaradi neredov in stavk, do katerih je prišlo zaradi zvišanja cen in življenjskih stroškov in ker vlada ni hotela zvišati plač. Pred proglasitvijo obsednega stanja so krožile v Buenos Airesu govorice o trenjih v argentinskih vladnih krogih.

New York. — Predsednik Eisenhower je na tiskovni konferenci izjavil, da si ZDA prizadevajo, da bi bile v najbolj prijateljskih odnosih z vsemi državami na Srednjem vzhodu. Eisenhower je še dejal, da se ZDA trudijo ostati nevtralne v izraelsko-arabskem sporu in da koristno pomagajo obema stranema pri utrjevanju miru v tem delu sveta.

Tunis. — Predsednik Tunizije Habib Burgiba je sporočil, da je sklenil odpoklicati tunizijskega veleposlanika v Parizu in to zaradi ponovne zaostritve odnosov med Tunizijo in Francijo. Tunizijska vlada je v zadnjih dneh obdobja Francijo, da so letala francoskega vojnega letalstva iz Alžira napadla več tunizijskih obmejnih vasi.

Bonn. — Pričakujejo, da bo zahodnonemški parlament 22. oktobra znova izvolil dr. Adenauerja za zahodnonemškega kanclerja. Prva seja parlamenta bo 15. oktobra v zahodnem Berlinu. Na njej bodo izvolili predsedstvo parlamenta. Sodijo, da bosta ponovno izvoljena dosednji predsednik parlamenta dr. Gerstenmayer in podpredsednik Karlo Schmidt.

Tokio. — Predsednik ZDA Eisenhower je poslal japonskemu ministrskemu predsedniku Kišiju osebno poslanico, v kateri mu sporoča, da ZDA iz varnostnih razlogov ne bodo opustile atomskih poskusov. Eisenhower zatrjuje, da bi bilo v sedanjih razmerah, dokler še ni učinkovite omejitve proizvodnje atomske oborožitve, za ZDA nevarno, če bi opustile nadaljnje poskuse. ZDA pa bodo opravljale samo nujne poskuse, tako da se radioaktivno žarčenje ne bo povečalo do takšne mere, da bi bilo človeštvu nevarno.

Moskva. — Japonskemu veleposlaniku v Moskvi so sporočili, da Sovjetska zveza ponovno — že tretjič — zavrača japonski protest proti poskusnim eksplozijam jedrskih bomb. Sovjetski odgovor pravi, da SZ ne more opustiti teh eksplozij, dokler se jim tudi ZDA in Velika Britanija ne odpovedo.

Bonn. — Zveza nemških sindikatov je že pred volitvami opozorila, da bodo sindikati zahtevali zvišanje mezd, če bodo industrialci podražili premog in drugo potrošno blago. Vlada je skrajša zatrjevala, da bodo ostale cene nespremenjene, sedaj pa vse kaže, da se bodo cene še nadalje višale. To pa lahko sproži največje povojno mezdno gibanje v Zahodni Nemčiji.

Bern. — Zgornji dom švicarskega parlamenta je z 21 proti 14 glasovom sprejel spreminjalni predlog k ustavi, ki zagotavlja ženam enake politične pravice, kot jih imajo moški. Osnutek ustavnega zakona, ki se nanaša samo na politične pravice žensk v zveznih zadevah, bodo v kratkem pedložili v odobritev še poslanski zbornici.

Pariz. — Francoska vlada je pustila zapleniti zahodnonemško ilustrirano revijo »Münchner Illustrierte«, ker je ta objavila slike alžirskih upornikov. Iz objavljenih slik je bilo namreč razvidno, da uporniki razpolagajo z regularnimi vojaškimi enotami, ki se uspešno borijo proti francoskemu nasilju in kolonializmu v Alžiru.

New Delhi. — Indijski premier Nehru je odpotoval na devetdnevni obisk na Japonsko, kjer se je sestal z japonskim ministrskim predsednikom Kišijem in razgovarjal o vprašanjih razorožitve. Daljnega vzhoda in gospodarskega razvoja azijskih držav. Nehru bo obiskal tudi največje japonske industrijske centre in kmetijske objekte. Nekaj časa pa se bo mudil tudi v Hirošimi, kjer je padla leta 1945 prva atomska bomba in povzročila smrt sto tisočih nedolžnih žrtev.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Veliko ovac in koz v Grčiji

V Grčiji redijo 9 milijonov ovac in 4 milijone koz, drobnico, ki se lahko preživlja na skopo poraščenih in neproduktivnih pobočjih gorovja. Ovce in koze pomenijo v Grčiji važno gospodarsko korist. V Grčiji krije kmetijstvo 75 odstotkov prehrabnih potrebščin. Za kmetijsko gospodarstvo je izkoriščena petina dežele. Vsak kmet poseduje povprečno po 3 hektarje zemljišča, 37 odstotkov kmetov pa poseduje manj ko 1 hektar. Povprečni kmetijski dohodek dosega okoli 4000 šilingov, dve tretjini Grkov pa se preživlja od kmetijstva.

Razne vesti iz Koroške

V Baškem jezeru so minuli teden našli truplo nekega 77-letnega kmeta. Kmet je bil že od 23. septembra odsoten ter domnevajo, da je storil samomor.

Na peravski ulici v Beljaku je nesla minuli teden neka nameščenka težko nakupno torbo. Pridružil se ji je sedemleten fant s kolesom ter se ponudil, da ji je pripravljen pomagati in peljati njeno torbo na kolesu. Nameščenka je brez pomislekov obesila torbo na vodilo kolesa. Ko sta šla mimo neke trgovine, je žena vprašala fanta, če želi morda čokolado. Deček ponudbe seve ni odklonil in nameščenka jo je šla kupovat. Prišedši nazaj na ulico pa je na veliko začudenje zapazila, da je fant s torbo izginil kakor kavra. Nekateri pasanti so vedeli povedati, da se je deček povzpel na kolo in se odpeljal v smeri Marija na Zilji. Nameščenka je imela v torbi različna živila.

V Velikovcu se je minuli teden primerila tragična smrtna nesreča. Šestletna šolarica Karlota Kolenik iz Klopca v občini Važenberk je z drugimi šolarji šla iz šole ob Paški cesti. Otroci so se med potjo igrali in lovili. Nesrečni otrok je pri teku nenadoma zadel z glavo v osebni avto, ki ga je vodil gostilničar in živinski trgovec Karl Stürzenbecher iz Velikovca. Vozilo je teklo z vso brzino in sunek je bil tako silen, da je bila šolarica na mestu mrtva.

Pred sodiščem se je morala zagovarjati mati Friederika Figl iz Velikovca, ki je bila obdolžena, da je zanemarila skrb nad svojim triletnim otrokom. Hčerka Adelheid je prišla 13. avgusta na dvorišču mlakarne pod tovorni avto, ki jo je povozil do smrti. Mati se je zagovarjala, da se otroci nimajo kje drugje igrati, kakor na dvorišču. V njeni odsotnosti, ko je morala pripravljati kosilo, sta na deklico pazila njuna ostala otroka, stara sedem in osem let. Adelheid je verjetno hitela za žogo in ni zapazila, da se je bližal tovorni avto, ki jo je povozil. Mati je bila krivde zanemarjanja skrbno oproščena.

Huda nesreča se je primerila v ponedeljek kmalu po poldnevu v Žopračah. Kmet Simon Aleš na Lozah je z UNIMOG-om peljal nekaj ljudi na polje, da bi spravljali krompir. V Žopračah se je izognil garam, ki so stale na cesti. Pri tem pa je vozilo spodneslo, da se je prevrglo preko cestne brežine. Na nesrečo se je zvrnilo na 13-letnega Petra Kutnika, ki ga je prej vrglo z vozila. Nesrečni fant se je hudo ponesrečil ter je poškodbam že med prevozom v bolnišnico podlegel.

Pred nedavnim smo v našem listu poročali o obisku v znani drevesnici ing. Marka Polzerja v Spodnjih Vinarah pri Št. Vidu. Danes pa posredujemo našim bralcem nekaj misli iz članka, ki ga nam je poslal ta naš priznani gojitelj sadnih drevesc.

Pogosto se dogaja, da v spomladanskih dneh, ko je sadje v polnem razcvetu, pritisne mraz in nam uniči vso sadno letino. Takrat sadja nimamo niti za lastne potrebe. Vendar pa obstojajo tudi sadne sorte, ki tudi v mrzlih letih dobro ali vsaj zadovoljivo obrodijo. Vzrok, da gotove sorte kljub mrazu obrodijo, je v tem, da te sorte pozneje cvetijo. Letos na primer so prav dobro obrodile Ontario, Jonatan, rdeči devičnik (roter Jungfernapfel) in kranjski devičnik, dobro so obrodili bobovec (Bohnnapfel), zlata parmena in kanadka, zadostno pa Bojkovo jabolko in veliki Brunner.

ONTARIO je poznozimska, debela, dobra namizna sorta s povprečno težo 20 dkg, izrazito ploščate oblike, v drevesni zrelosti zelo rumene osnovne barve z voščeno prevleko, deloma z malim, rahlo rdečim licem na sončni strani. Črviv sad se na drevesu dobro drži in večinoma odpada le kot gnil sad. Užitno zrel je šele februarja in se drži v kleti deloma do srede junija. Ontario je v našem podnebju zelo občutljiv za pozebo na lesu in mora biti nujno cepljen na za pozebo odporen deblotvorec, ker nam drugače prej ali slej popolnoma pozebe ali vsaj dobi velike rane, na katere se naseli rak, ki deblo dalje razjeda.

Dva devetdesetletnika

Rute — Rinkole

Na obronku Dobrove sta tihi vasi Rute in Rinkole, kjer v prijetnem miru sanjajo kmečki domovi, ki jih ne moti oglušujoči ropot motoriziranega cestnega prometa. Pač že brnijo v kraju traktorji in drugi kmetijski motorji, ki so si jih nabavili marljivi in napredni kmetje, ki, kakor lahko rečemo, prav dobro, preudarno in uspešno gospodarijo. Zaradi tega so v kraju precej trdne in neodvisne kmečke eksistence. Značilnost Rut in Rinkol je tudi v tem, da nimajo gostilne, kar je le težko najti v kakšni vasi. Kakor pravijo ljudje, je prav nič ne pogrešajo, ker si potrebno domačo pijačo povsod sami napravijo.

V Rutah pri Šrancu so v zadnjih letih postavili novo hišo, ko je prejšnjo uničil požar. Z veliko požrtvovalnostjo in z vztrajno prizadevnostjo je zrasel nov dom po sodobnih gradbenih smernicah. V novem ličnem domu živi znana in zavedna Šranceva družina ter gospodari s svojo ženo France Kropivnik, vnet prosvetaš in pevec v naših pevskih zborih.

Pri tej hiši so pred nedavnim obhajali izreden življenjski jubilej, ko je stari oče Miha Kropivnik dosegel devetdeseto leto svojega življenja. Oče Miha se še v svoji visoki starosti veseli odlične čilosti in svežosti. Razumljivo je, da so ta dogodek obhajali z lepo domačo slovesnostjo, ki pa se je spontano razvila v širše slavlje, pri katerem so sodelovali tudi drugi. Omeniti je treba, da je oče Miha Kropivnik najstarejši občan blaške občine in si je pridobil tudi mnoge zasluge za občino. Ni čuda tedaj, da je župan Mirko Kumer, ki je z vsemi občani živo povezan, prihitel k slavnosti v imenu občine in v lepih besedah čestital spoštovanemu jublantu, očrtal njegovo življenjsko pot ter mu z željo, da bi oče Miha Kropivnik ostal še mnogo let tako pri zdravju, podaril košaro, napolnjeno z darili občine. Takšne pozornosti se je jubilar zelo razveselil. Iskrene čestitke je s svojim nagovorom spregovoril slavljenču tudi šmihelski župnik.

Ganljivo je bilo, ko so dobremu staremu očetu čestitali svojci. Sin France je našel pristrčne besede, vnuki pa so mu lepo deklamirali, razveselila pa ga je s svojim obiskom tudi hčerka gospa Ober-tausch. Pod vodstvom Miheja Sadjaka je skupina pevcev povzdignila slavje z ubravnim prepevanjem lepih domačih pesmi,

saj je slavljenec tudi sam ljubitelj petja in je v svojem življenju rad prepeval. Nič manj kot devetkrat je bil »camar« na različnih svatovščinah ter zna vse ljudske popevke, ki so običajne ob takih priložnostih.

Oče Miha Kropivnik lahko z mirno zavestjo in zadovoljstvom zre nazaj na desetletja, ki jih je izpolnjeval s poštenim in koristnim delom. Poklicno je poleg kmetovanja krojač in je razveseljivo, da še danes kot devetdesetletnik lahko šiva brez očal. Mnogo oblek je v svojem življenju skrojil bližnjim in daljnim odjemalcem. V svojem življenju je krepko zmagoval in ključoval vsem težkočam in krizam, ki so v življenju neizogibne. Kot značaj je jubilar pristna slovenska korenina z vsemi našimi značilnostmi, ki jih ne prikriva nikjer ter je svojo zavednost vedno izkazal tudi v dejavnosti, kjer koli je šlo za naše skupne narodne koristi in ohranjanje naših življenjskih pravic. V tem smislu je z uspehom vzgajal tudi svojce.

Spoštovanemu jublantu tudi mi iskreno čestitamo!

Grpiče pri Brnci

V pod goro stisnjeni vasi Grpiče pri Brnci živi družina Sluga, poznana ne samo v domačem kraju, temveč tudi daleč naokoli po naši zemlji. V tej družini so pred nedavnim, bilo je 4. t. m., praznovali visok življenjski jubilej. Devetdeset let življenja svojega starega, spoštovanega in ljubljenega očeta je redek dogodek, tembolj razveseljivo, ko je oče Franc Sluga svoj visoki rojstni dan doživel v izredni vedrini duha, žilav in bistrega uma. Vsi vedo povedati, da je bil spoštovani jubilar vse življenje zelo delaven in skrben družinski oče ter da tudi njemu življenjska pot ni bila vedno postлана s cvetjem. Krepko, odločno in preudarno je zmagoval vse težkoče, ki jih je v preteklih desetletjih srečaval v svojem življenju.

Poleg skrbi in dela zase je z marljivo požrtvovalnostjo skrbel za svojo družino. Jubilar je bil vse življenje narodno zaveden, ostro je ločil pravico od krivice in ostal svojemu ljudstvu zvest tudi v najhujših časih zatiranja. Pri vsej prizadevnosti za telesno blaginjo družine je z besedo in zgledom vsajal v sprejemljiva srca svojcev tudi duha zavednosti in to ne brez uspeha. Več takih očetov in slovenska narodna zavest na Koroškem bi

bila na višji stopnji. Franc Sluga si je narodno zavest osvajal v detinskih letih iz tradicije svojih prednikov, pozneje pa tudi z branjem slovenskega tiska. V prejšnjih letih je sodeloval pri živahno razgibanem prosvetnem delovanju na Brnci. Tako je svoje življenjske naloge izpolnjeval kot mož, trden in neupogljiv značaj.

Ko je v času nacističnega nasilja prišla najtežja preizkušnja nad slovensko ljudstvo na Koroškem, se je tudi Slugova družina krivic uprla, jo obsojala in dejansko doprinala v borbi proti zatiralcem. Z veliko vnamo so v Slugovi družini podpirali borce proti fašizmu. Partizani so v tej hiši našli vedno odprte roke in varno zavetišče. Ni čudo, da so nacisti posegli tudi v to družino ter so sina Jožeta odgnali v koncentracijsko taborišče Dachau. Sin Tone pa je v partizanih storil svojo častno dolžnost.

Lepo gesto pietete do padlih borcev je Slugova družina pokazala po vojni, ko so na njenem domu položili pet prekopanih padlih partizanov na mrtvaški oder, preden so jih pokopali na pokopališču v Št. Lenartu pri Sedmih studencih. Med temi padlimi junaki so štiri imena poznana, eden pa je neznan junak. V Slugovi hiši je bilo takrat kot v svetišču, ko so okoličani prihajali v trumah, da so se poklonili junakom in počastili dragocene žrtve, preden so jih z ganljivo in častno slovesnostjo prenesli na pokopališče v Št. Lenart pri Sedmih studencih, kjer so junaki našli svoj trajni mir v slovenski zemlji. Tak duh vlada v Slugovi družini, kar ie v veliki meri pripisati vzgojni besedi in življenjskemu zgledu očeta Franca.

Devetdesetletnico očeta Franca Sluge so praznovali v prisrčnem vzdusju v družinskem krogu. Čestitkam sorodnikov, prijateljev in znancev se pridružujemo tudi mi, saj je spoštovani jubilar verjetno eden najstarejših bralcev našega lista, ter združujemo naše čestitke z iskreno željo, da bi oče Franc Sluga preživel še mnogo zdravih in vedrih let življenja.

Zgornja Vesca

Nenadoma in nepričakovano je v naši vasi preminula g. Matilda Špendir v starosti 56 let. Spoštovano mater je zadela možganska kap, za katero je kmalu nato umrla v bolnišnici v Celovcu. Mrtvo mater so prepeljali na dom k p. d. Špendirju v Zgornji Vesci. V ponedeljek 7. t. m. pa smo pokojnico spremili ob zelo številni udeležbi žalnih gostov od doma žalosti k zadnjemu počitku na pokopališču v Št. Ilju ob Dravi.

Pokojna Matilda je bila najboljša mati svoji hčeri in svojemu sinu ter nad vse skrbna žena svojemu možu. Pokojna je vse življenje posvečala skrbem in dolžnostim pri delu za domačijo in družino. Z veseljem pa je pristopila tudi k sosedom na vasi in jim po svojih močeh pomagala pri kmečkem delu. V sebi je čuvala in hranila vsekdar zavest, da ne pripada le svoji lastni družini, marveč tudi skupnosti širše slovenske družine na Koroškem, iz katere je izšla.

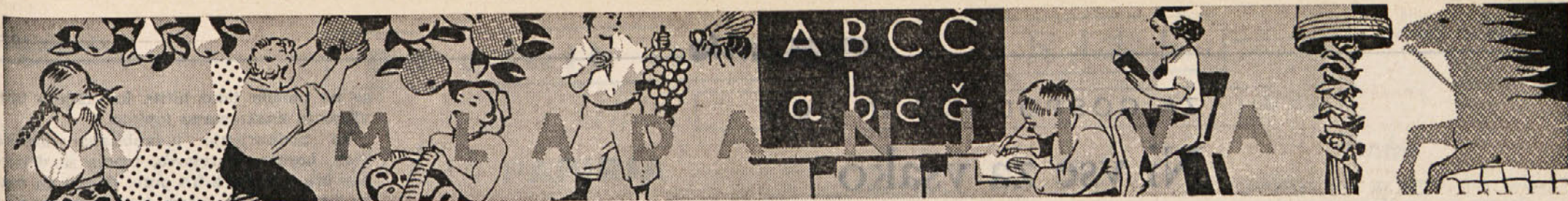
Rajna Špendirjeva mati naj si spočije v miru v domači zemlji. Vsi bomo blago pokojnico ohranili v lepem spominu, žalostnim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

V noči od sobote na nedeljo je zatuli siren bilčovske požarne brambe. Gasilci so bili nemudoma na mestu in že je oddrdral gasilski avto proti Zgornji Vesci, kjer je pri Janezu Miškulniku izbruhnil požar v čebelnjaku. Gasilcem in vaščanom se je posrečilo ogenj omejiti, da se ni razširil še na druge objekte. Čebelnjak je ogenj uničil, kar je povzročilo lastniku okoli 4000 šilingov škode.

KOLEDAR

Petek, 11. oktober: Materin. D. M.
Sobota, 12. oktober: Maksimilijan
Nedelja, 13. oktober: Edvard
Ponedeljek, 14. oktober: Kalist
Torek, 15. oktober: Terezija
Sreda, 16. oktober: Hedviga
Četrtek, 17. oktober: Marjeta

(Nadaljevanje na 8. strani)

ZGODBE o PSEH

Jabolko

V bregu je raslo drevo, na veji pa je viselo lepo rdeče jabolko. Mimo je prišel potepuh. Zlezel je na drevo in ko je segel po sadežu, je veja zanihala, jabolko pa je reklo:

— Ti me že ne boš!

Odrtgalo se je, padlo v travo in se zakotalilo po bregu.

Z jase so jabolko zagledali pastirji.

— Glej, kako lepo jabolko!

Stekli so proti njemu in se začeli prepirati, kdo ga je prvi opazil.

Jabolko pa je reklo:

— Vi me že ne boste!

Naglo je zavilo v stran in se odkotalilo dalje.

Kotalilo se je tako dalje in srečalo dva popotnika. Ko sta ga popotnika zagledala, sta vsak zase pomislila: Tako lepega jabolka pa še ne! Moje bo! Samo na skrivaj, da sosed ne bo opazil! —

Jabolko pa je reklo:

— Vidva me pa res ne bosta!

Zavilo je v stran in se odkotalilo čez travnik.

Na travniku je ležal deček in spal, pri njem pa je sedela deklica. Zagledala je jabolko in vzkliknila:

— O, kako lepo jabolko! Zbudila bom bratca, pa ga bova skupaj pojedla!

Jabolko se je nasmehnilo:

— Vidva pa lahko!

In se je zakotalilo deklici v naročje.

Medvedka in mravlje

Medvedka je nekoč šla mimo mravljišča in pojedla nekaj mravelj. Ker so ji mravlje bile pogodu, je začela sleherni dan prihajati k mravljišču. Mravlje se niso drznile iti niti po hrano. Kakor hitro se je katera prikazala, že jo je medvedka požrla. Tedaj so se mravlje zbrale globoko v mravljišču na posvet, da bi se dogovorile, kako bi se znebile medvedke. Po dolgem razpravljanju so se odločile, da bodo okoli mravljišča izkopale globoko jamo, zgoraj pa pustile zemljo nedotaknjeno, da bi ne bilo opaziti, da je pod zemljo jama. Ko bo medvedka prišla do mravljišča, se bo pod njo udrl tanki sloj zemlje in medvedka bo padla v jamo.

Dolgo so se mravlje mučile, delale so dneve in noči, končno je bila jama gotova in nekaj mravelj je prišlo na dan, da bi preslepile medvedko. Komaj jih medvedka zagleda, že jih hoče pojesti, tedaj se zemlja pod njenimi šapami udre in jo pogoltne. Mravlje brž navalijo nanjo in jo začnejo neusmiljeno gristi po trebuhu, po hrbtu, po lakomnem smrčku — skratka povsod. Medvedka se ni mogla braniti, iz jame pa tudi ni mogla. Ko je doumela,

oblastno stopil v stan, kjer je izpod pepela dišalo po jagnjetini. Vrč z medom ga je čakal na mizi in ob njej pripravljen stol.

Ko je slišala Ljubinica njegove korake, je razgrebla pepel in položila pečenko na javorov plošček.

»Ni očeta?«

»Svarun je ostal na soncu in se pogovarja z žalomstjo!«

»Ubogi oče! Ko bi se le vrnil iz tck!«

»Ne vrne se — zaman ga čakata. Skoda plemenitega rodu!«

Hun je zgrabil z roko vroče meso, usta, široka kakor krastačja, so mu zevala in zobje so škrtali ob kost.

»Kakor volk,« je pomislila Ljubinica in se ni ozrla nanj. Hun je hlatal z veliko lakoto in grizel drobne koščice, da je škripalo med zobmi. Ljubinica se ga je čedale bolj bala. Prek kosa je gledal nanjo in jo grizel z očmi. Ljubinica ga ni pogledala, pa je vendar čutila njegove oči, kakor bi jo zbadal z otrovanimi trni.

»Okrepčaj se, poglavar, jaz moram k očetu!«

Hotela je ubežati pred njim.

»Ne hodil!« je zarohnel Hun in vrgel oglodano kost na tla. Tunjuš sam se je prestrašil svojega glasu. Deklica pa je vztrpela in ga proseče pogledala.

»Prosim te, ne hodi, samo za časek ostani! Tunjuš, ki govori z Upravdo, ki vlada rod Hunov, ki je kraljevske krvi, mora

zakaj je bil pes tako vztrajen: Sedel je zraven gospodarjeve ure, ki je bila padla iz suknjiča v travo.

Ljubezen do gospodarja

Neki angleški letalec je imel dolgohega temnookega psa Propa. Med drugo svetovno vojno je čakal pes zaprt v neki sobi na letališču, dokler se njegov gospodar ni vrnil s poleta nad Nemčijo. Bil je zelo poslušen pes, ki nikoli ni zapustil sobe, dokler se njegov gospodar ni vrnil. Toda nekega dne, ko so se letala vračala s poleta, je Prop na veliko presenečenje vseh prisotnih nenadoma zdirjal iz sobe in izginil. Dvajset minut po njegovem odhodu so objavili, da se je neko letalo zrušilo v bližnjem gozdu. Ljudje, ki so šli iskat ponesrečenega pilota, so našli Propovega gospodarja, ki je ležal z zlomljeno nogo ob svojem padalu. Zvesti pes je bil že pri njem in mu lizal roko.

Pes nadomestuje gospodarja

Nočni stražar v nekem majhnem mestu je imel nalogo, da ponoči obiskuje urade in podjetja ter kontrolira, ali so vsa vhodna vrata dobro zaklenjena. S seboj je vedno vodil svojega psa, veliko dansko dogo.

Neke noči je bil stražar zadržan, tako da je prišel z obhodom pozneje kot običajno. Ko je stopil k prvemu uradu, je opazil v snegu sledove pasjih šap, ko pa se je dotaknil kljucke, je opazil, da je vlažna. Pri vsakih vratih je naletel na sledove pasjih šap in vlažno kljucko. Pohitel je in za nekim vogalom opazil svojega psa, kako je hodil od vrat do vrat in točno po istem vrstnem redu, po katerem je vedno šel s svojim gospodarjem, z zobmi zagrabil vsako kljucko ter preizkušal, ali so vrata zaklenjena. Ko je hodil tako za psom, je ugotovil, da njegov pametni pes ni izpustil nobenih vrat.

Tovarištvo med psi

Neki mlad potepuški pes, škotski ovčar, je priskakljal nekega dne na dvorišče velikega posestva in tam ostal. Tam se je kmalu spoprijaznil s starim Pančem, domačim psom, in kmalu sta postala neločljiva prijatelja.

Nekoč pa je Panč čez noč izginil. Iskali so ga povsod, toda o Panču ni bilo ne duha ne sluha. Šele čez dober teden so domačini opazili, da se ovčar čudno obnaša. Ves dan je poskušal prenesti v gobcu malo vode, toda ni se mu posrečilo. Ko je naslednjega dne dobil neko kost, je takoj stekel z njo proti bližnjemu hribovju. Čez nekaj časa se je vrnil brez kosti. Ljudem

Poslal sem Bojana in Velegosta, modra moža, da pomirita brate in dvigneta vojsko.»

Hun se je prestrašil tega sporočila. Nastavil je oprezno uho in za trenutek pomolčal.

»Verjemi mi, nič ne opravita Volk je volk, samogolten in trmast, Viljenec je bahač. Slovenom bi bil rad despot.«

»Prijatelj, kaj storiti? Svetuj z modro besedo!«

»Smrt izdajalcema, smrt! To pravi Tunjuš, čigar kri je še v gorki žlahti s krvjo vladarja vse zemlje, z Atilo.«

»Smrt — smrt? Da bi torej tekla bratovska kri? O bogovi, sami si uničimo svobodo! Kaznujte nas!«

»Bratovska kri? Ali so to bratje? Izdajalci! Kar je gnilega, se odceže. Pogledj roko!«

Tunjuš je pomolil lopatasto desnico Svarunu pred obraz.

»Poglej, enega prta ni. Kdo ga je odrezal? Jaz! Zakaj? V volčjo past je zašel in se ujel. Pa sem potegnil nož in ga brez obotavljanja odsekal. Ali naj bom ves ujet zaradi enega prsta? Zaradi enega prsta, ki je šel radoveden v volčjo past? Nikoli? Razumeš?«

»Modro si govoril, resnično, zelo modro. Počakajmo, da se vrne Bojan in Velegost. Če nič ne opravita, potem smrt izdajalcema!«

»Smrt, smrt!« je ponavljal Hun in gri-

P. S. FINŽGAR

POD SVOBODNIM SONCEM

DRUGA KNJIGA POVEST DAVNIH DEDOV

41

»Izdajstvo! Volk je volk! Poznam ga in poznam Viljenca, bahača! Sulico v prsi izdajalcem! Poglej, jaz ležim že mesec dni z vrlimi vojščaki za Donavo in čakam in prisluškam, kdaj zaslišim vaše rogove, da se pridružim, ko planete do Hema in še čez. Toda vas ni od nikoder. In zato sem prišel do tebe, starosta.«

»Nisi vedel za razdor? Nisi vedel, ker si bil v Bizancu čez zimo.«

»V Bizancu in tam sem nalagal Upravdo, ki se je cmeril za Hilbudijem, da si Sloveni ne upate čez Donavo, da se vojskujete med seboj. Upravda je bil vesel in me je despotski plačal za poročilo. Jaz pa sem se vračal in plenil spotoma, da so konji stokali pod težo blaga. — Sedaj je čas! Tracija je prazna, Upravdi žreeta moči Afrika in Italija, udarimo v deželi!«

»Udarimo! Udarite, kličem, jaz ne morem več. Udarite, prigovarjam starešinam, vse zaman. Na vzhodu ni miru. Torej praviš, da sta Volk in Viljenec, izdajalca?

Ze teden dni kroži sovjetski umetni satelit okoli Zemlje

Prejšnji teden v petek so sovjetski znanstveniki v okviru geofizikalnega leta prvi spustili v stratosfero umetni satelit, ki sedaj kroži okrog Zemlje po eliptični poti v višini od 800 do 900 kilometrov. Umetni satelit ima obliko kroglice s premerom 58 cm, težak pa je 83,6 kg. Satelit je opremljen z radiooddajnikom, ki stalno oddajata signale na 15 in 7,5 metrov valovne dolžine. Oddajnika sta dovolj močna, tako da pot satelita lahko spremlja več radioamaterjev. Signali so v obliki telegrafskih sporočil, ki trajajo okoli 0,3 sekunde s premorom, ki je enako dolg. Na obeh valovnih dolžinah se signali slišijo izmenoma, tako da oddaja druga, medtem ko ima prva premor. Prvič so na Dunaju sprejeli te signale že v soboto.

Ker satelit kroži s hitrostjo 8000 metrov na sekundo, ga zemeljska sila ne privlači. Ker pa so tudi še 1000 kilometrov visoko sledovi zračnih plasti, seveda zelo razredčene, bo satelit prišel vedno bliže k Zemlji in končno v gosti zračni plasti, ki Zemljo obdaja, zgorel. Za enkratno pot okoli Zemlje potrebuje satelit eno uro 36 minut in 2 sekundi. Cel satelit je zunaj prevlečen s tanko plastjo zlata. S prostim očesom satelita ni mogoče videti, opazujejo pa ga z močnimi teleskopi. Na svoji poti satelit preleti vse dežele sveta, to pa zato, ker se Zemlja vrti. Računajo, da bo krožil okoli Zemlje še mesec dni.

V svetu, posebno pa v Ameriki je izstrelitev sovjetskega satelita izzvala veliko senzacijo, ker niso pričakovali tako nagle izvedbe programa, na katerem Sovjeti delajo že dve leti. Manj presenečeni so bili ameriški znanstveniki, ki so za prihodnjo pomlad napovedali izstrelitev cele serije umetnih satelitov.

Iz Amerike še poročajo, da znanstveniki pripravljajo raketo, ki bo po njihovem mnenju zadostovala za izstrelitev sa

telita, v katerem bodo ljudje. Gre za raketo v treh delih, od katerih bo vsak imel svojo posadko in se vrnil na Zemljo, potem ko bo pomagal pri izstrelitvi satelita. Kompleks rakete v treh delih s satelitom bo dolg 45 metrov in bo tehtal 500 ton. Satelit sam bo tehtal približno eno tono in bo imel dovolj prostora, da bodo v njem trije ljudje z zalogo hrane za tri mesece in goriva za povratek na Zemljo. Sovjetski znanstveniki pa zaenkrat delajo na pripravah za start vseirske ladje v kateri bodo na potovanje okoli Zemlje poslali različne poskusne živali ter razne tehnične merilne priprave. Vsemirska ladja bo opremljena tako, da jo bo mogoče poklicati nazaj na Zemljo.

Prav gotovo so Sovjeti z uspešno izstrelitvijo prvega umetnega satelita mnogo doprinesli k napredku znanosti in raziskovanju vseirja in to jim morajo priznati tudi ameriški znanstveniki, ki se tudi pripravljajo za start v vseirje. So pa na Zapadu tudi različni krogi, ki hočejo uspeh sovjetskih znanstvenikov zmanjšati in izmaliti. Resnico je pač treba priznati: Sovjeti so Zapad prehiteli in dosegli velikanski uspeh, saj dejstva sama o tem jasno govorijo.

Politika Madžarske do drugih narodnostih

Kakor je javil radio Budimpešta je bil v ministrstvu za prosveto pred kratkim sestanek generalnih tajnikov narodnostnih skupin na Madžarskem. Na sestanku so razpravljali o prosvetni politiki med pripadniki slovaške, romunske, nemške in jugoslovanske narodnostne skupine na Madžarskem. To je bil prvi sestanek predstavnikov teh narodnosti na Madžarskem. Kakor so ob tej priložnosti objavili, bosta v oktobru začeli izhajati glasili Slovakov in Jugoslovancev na Madžarskem.

V naše sadovnjake drevesca iz domače drevesnice

(Nadaljevanje s 4. strani)

preobilno. Drevo je na deblu občutljivo za pozebo in rakavost in je cepljenje na za pozebo odporen deblotvorec potrebno. Radi bolj slabega okusa ni posebno priporočljiva sorta. Spomladi se pa dobro vnovči, posebno ob veliki noči. Ne gnije.

BOJKOVO JABOLKO (Boikenapfel) je precej debelo do debelo, zeleno-rumene osnovne barve, na sončni strani dostikrat z malim rahlo rdečkastim licem. V kleti se držijo zdravi sadovi do konca marca. Sorta je gospodarska, priporočljiva za bolj ostre lege. Ob zadostnem gnojenju kmalu in redno rodi. Drevo zraste precej veliko.

BOBOVEC (Bohnappel) je pozno-zimska gospodarska sorta. Sad se drži v primerljivih letih do konca junija dokaj okusen in sočen, če ga obiramo pozno. Tudi rdeče lice dobi šele pozno. V dobri ali vsaj dobro gnojeni zemlji prične zgodaj roditi in rodi večinoma izmenično vsako drugo leto zelo obilno.

ZLATA PARMENA (Goldparmene) je prvovrstno namizno jabolko, občutljivo za pozebo na lesu in za škrlup. Brez večkratnega škropljenja so skoraj vsi sadovi zelo krastavi in deloma tudi razpokani, da jih moremo uporabiti samo doma za predelavo v mošt. Ta sorta je sicer na trgu zelo priljubljena, vendar se dobro drži samo do konca decembra, ko je trg itak

prenapolnjen. Ker zahteva tudi dobro zemljo in obilno gnojenje, za kmetijsko sadjarstvo ni priporočljiva.

Ker so po naših krajih pogosta leta s precejšnjim mrazom ob času cvetenja sadja, je nujno potrebno, da sadimo več onih sort, ki obrodijo tudi v slabih letih, torej sadne sorte, ki so zgoraj opisane. Te dobite v drevesnici ing. Marka Polzerja, ki vzgaja sadna drevesca, prilagojena prav klimatskim razmeram v naših krajih. To pa je glavni pogoj za uspeh. Poleg tega

Velika izbira sadnih drevesc, posebno sort, kakršnim slana ne škoduje ob času cvetenja.

Ing. Marko POLZER
Št. Vid v Podjuni — St. Veit im Jauntal.

so omenjene sorte cepljene na proti pozebam odporne deblotvorce, česar pri drugih drevesnicah ni.

Naši sadjarji naj ne kupujejo sadna drevesca iz tujih drevesnic, ker ne odgovarjajo našim podnebnim in talnim razmeram. Poslužijo naj se raje domače drevesnice, kjer bodo dobili primerna in dobra drevesca, ki bodo poleg tega tudi še cenejša.

Plemenski sejem v Lienzu

V torek, dne 15. oktobra t. l. ob 9.30 uri dopoldan bo v Lienzu plemenski sejem za krave in breje telice pincgavske pasme. Na sejem bo prignanih 120 krav in telic, ki so preiskane na tbc in bac. bang.

Zanimiv davčni zakon

Indijska spodnja zbornica je sklenila zakon, po katerem v bodoče ne bodo obdavčeni samo dohodki, temveč tudi izdatki. Kdor ima letno več kakor 36.000 rupij dohodka, to je okoli 192.000 šilingov, sme od tega za svoje življenjske stroške porabiti samo 30.000 rupij. Vse izdatke preko te vsote smatrajo za zapravljanje ter so jih obremenili s stopnjajočim se obdavčenjem. Davček znaša za prvih 10.000 čez zgoraj navedeno vsoto izdanih rupij 10 odstotkov, za nadaljnjih 10.000 20 odstotkov ter tako dalje do 100 odstotkov. S takim obdavčenjem bo prizadetih okoli 8000 Indijcev, skupno prebivalstvo Indije pa šteje okoli 377 milijonov.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 18.00 Sami Magerji — 19.05 Dober večer dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 12. oktober:

I. program: 5.35 Alpski zvoki — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Voščila — 16.30 Veseli zvoki — 17.10 Odlični izbor — 18.10 Ob 100-letnici smrti J. Ressla (slov.) — 20.30 60 minut brez pavze — 21.30 Naša radijska družina.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 14.10 Mladinska oddaja — 16.00 Oddaja za žene — 20.15 Med včeraj in danes — 21.00 Vi želite, mi igramo.

Nedelja, 13. oktober:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.20 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Melodije, ki nikdar ne izzvenijo — 11.00 Vesele petje — veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 15.15 Nogomet — Avstrija — Češkoslovaška — 19.00 Nedeljski šport — 20.45 Dunajski spomini — 21.10 življenje polno glasbe.

II. program: 16.00 Plesna glasba — 17.50 Popoldanski koncert — 19.45 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Želje, ki jih radi izpolnimo.

Ponedeljek, 14. oktober:

I. program: 5.35 Alpski zvoki — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. Mladina poje (slov.) — 16.00 Brali smo za vas — 16.45 Znanje za vse — 18.45 Za našo vas (slov.) — 19.15 Od plošče do plošče — 20.16 Srečanje v ponedeljek.

II. program: 8.20 Zabavne melodije — 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 13.30

Operne melodije — 19.20 S konference atomskih strok. na Dunaju — 20.30 Mahler: „Pesem o Zemlji“.

Torek, 15. oktober:

I. program: 5.35 Kmečka godba — 8.45 Moderne raziskovalne metode v medicini — 14.00 Poročila, objave. Čuda presnove (slov.) — 15.45 Glasba iz filmov — 18.25 Radijska prijateljica — 19.05 Veseli leksikon — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.16 Mozart: „Figarova svatba“, opera.

II. program: 9.00 Lepe pesmi — lepi običaji — 10.15 Problemi ptičjega preseljevanja — 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 18.00 Kar vas bi zanimalo — 20.30 Pester večer.

Sreda, 16. oktober:

I. program: 5.35 Alpski zvoki — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Ob 108. obletnici smrti Fr. Chopina (slov.) — 16.00 Oddaja za žene — 16.45 Iz raziskovalnega dela visokih šol — 18.15 Pesmi in melodije iz Koroške — 18.45 Za dom in družino (slov.) — 20.16 Priljubljeni šlagerji.

II. program: 9.00 Ljubezenske pesmi — 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 13.30 Operne melodije — 19.30 Lepe pesmi — lepi običaji — 20.15 Klasiki v radiu.

Četrtek, 17. oktober:

I. program: 5.35 Kmečka godba — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. Z nobenim purgarjem ne grem jaz tavaš (slov.) — 15.30 Zaljubljene gosli — 16.00 Sin divjine — 19.00 Princesinja dneva — 20.16 Iz Ennstala — 21.00 Zvenča alpska dežela.

II. program: 9.00 Zvezde na opernem nebu — 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 13.30 Glasbeni podlistek — 18.40 Mladina v poklicu — 20.10 Molliere: „Sola za žene“, opera.

Petek, 18. oktober:

I. program: 5.35 Alpski zvoki — 8.45 Koroška vas — 14.00 Poročila, objave. Sredi

mojega srca ena pesmica zveni (slov.) — 14.30 Kulturno zrcalo — 16.00 Lepa pesem — 16.45 Znanje za vse — 18.15 Oddaja za mladino — 18.45 Rast in življenje slovenske knjižne besede (slov.) — 19.05 Oprimi se sreče — 20.20 „V nekem vrtu v Avianu“, slušna igra.

II. program: 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 13.30 Operne melodije — 16.00 Lepa pesem — 20.30 Nič kot veselje z glasbo.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

V ponedeljek, sredo in petek od 8.00 do 11.00 ure oddaja na valu 202,1 m in 98,9 mHz.

Sobota, 12. oktober:

5.00 Pisan glasbeni spored — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Lepe melodije — znani napevi — 8.35 Kmečka godba vam igra — 10.10 50 minut simfoničnih plesov — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Internacionalne koračnice — 13.15 Zabavni glasbeni spored — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 18.00 Okno v svet — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Veseli večer — 21.00 Šega ve in vesele viže za konec tedna.

Nedelja, 13. oktober:

6.00 Vesel nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Vedri zvoki — 8.00 Športna reportaža — 9.23 Dobri, stari znanci — 10.30 Kar radi poslušate — 12.10 Zabavna revija — 13.30 Za našo vas — 14.00 Voščila — 16.00 Z jamarji — 16.30 Glasbeni mozaik — 17.30 Kreft: Puntarija — 20.00 Luči velemesta.

Ponedeljek, 14. oktober:

5.00 Pisan glasbeni spored — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Jutranji divertimento — 9.20 Melodije potujejo — 11.00 Mala melodija — 11.35 V narodnem tonu — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 „3 x 10“ — 13.45 Poje mladinski mešani zbor — 14.35 Voščila — 15.40

Iz domače književnosti — 16.00 V svetu opernih melodij — 18.20 Slovenske narodne — 20.00 S festivala v Salzburgu.

Torek, 15. oktober:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Narodne in domače viže — 9.00 Zabavni mozaik — 10.10 Ljubiteljem zabavnih melodij — 11.30 Za dom in žene — 12.00 Slovenske narodne — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Igra trio orglic Reisner — 14.35 Voščila — 15.40 Potopisi in spomini — 18.00 Športni tednik — 18.30 Jugoslovanski samospeli — 20.00 Wellershoff: Tajnica; radijska igra.

Sreda, 16. oktober:

5.00 Pisan glasbeni spored — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Pisana paleta — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.10 Balet — 11.00 Poppevka za popevko — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Narodne pesmi in plesi bratskih jugoslovanskih narodov — 14.35 Voščila — 16.00 Koncert ko željah — 17.30 Pesem v mraku — 17.40 Stare melodije v novem ritmu — 18.00 Kulturni pregled — 18.30 Svatovski običaji — 20.00 Zgodbo o Faustu pripovedujeta Boito in Gounod.

Četrtek, 17. oktober:

5.00 Dobro jutro — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Lahka glasba — 8.35 Zapijmo in zapojmo — 10.10 Zabavna revija — 11.45 Pesmi za naše malčke — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Enkrat drugače — 13.30 Popularne melodije — 14.20 Zanimivosti — 14.35 Voščila — 15.40 Humoreska — 17.30 Ciganske melodije — 20.05 Javni večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 18. oktober:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Jutranji divertimento — 10.10 Pojo in igrajo slavni pevci in virtuoz — 11.00 S pesmijo po tujih krajih — 11.30 Za dom in žene — 11.40 V ritmu tanga — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Koroški rej — 13.15 Od arije do arije — 14.35 Voščila — 15.40 Iz svetovne književnosti — 18.30 Narodne pesmi — 18.50 Družinski pogovori — 20.00 Igra zabavni orkester Radia Ljubljana.